

AMİLOİD İÇEREN ODONTOGEN KİST

Dr. A. Sedat ÇÖLOĞLU*

Dr. Handan AKSUNA**

ÖZET

18 yaşında bir kadın hastanın üstçene sol tarafında saptanan odontogen kist olgusu bildirildi. Kist çepesinde ve hemen epitel örtüsü altında saptanan amiloid maddesi, olgunun en önemli özelliği idi. Kistin yerleşme alanında bir dens invaginatus görüldü. Epitelyal komponentli bazı odontogen tümörlerde ve olgumuzdaki amiloid maddesinin patogenezi irdelendi.

SUMMARY

Amyloid - containing odontogenic cyst. An 18-year-old woman admitted to the Istanbul University Faculty of Dentistry, on August, 1974, with a history of left maxillary swelling. Preoperative radiographs showed a radiolucency and a dens invaginatus. During the surgical procedure a cystic lesion was found in association with an impacted canine. Histologic examination revealed a cystic lesion lined with stratified epithelium. The fibrous connective tissue wall showed an eosinophilic amorphous, metachromatic with crystal violet and slightly PAS positive material, and islands of odontogenic epithelium. We believe, the inductive effect of epithelial components found in odontogenic tumors. This may have an important role in development of amyloid material noted in the case reported here.

Günümüze dek yayınlanmış olan odontogen kist olgularında tanımlanan özel yapılar ve değişmeler genellikle kistin içyüzünü döşeyen çok katlı yassı epitelle özgün gelişmeler olarak izlenmiştir;

* İstanbul Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi Patoloji Kürsüsü Doçenti

** İstanbul Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi Diş - Çene Hastalıkları ve Cerrahisi Kürsüsü Asistanı.

gölge hücreleri, hyalin cisimler, mukuslu hücreler, keratin yapımı başlıcalarıdır.^{1,7} Kist çeperleri ise genellikle fibröz bir doku olarak görülmektedir. Pek az olguda kist çeperi içinde özel yapılara rastlanmıştır; bunlar dentinoid, odontogen epitel adacıkları ve gölge hücreleri topluluklarıdır.^{1,7}

Bu yazıda bildirdiğimiz olgu, literatürün amiloid içeren ilk odontogen kist olgusudur.

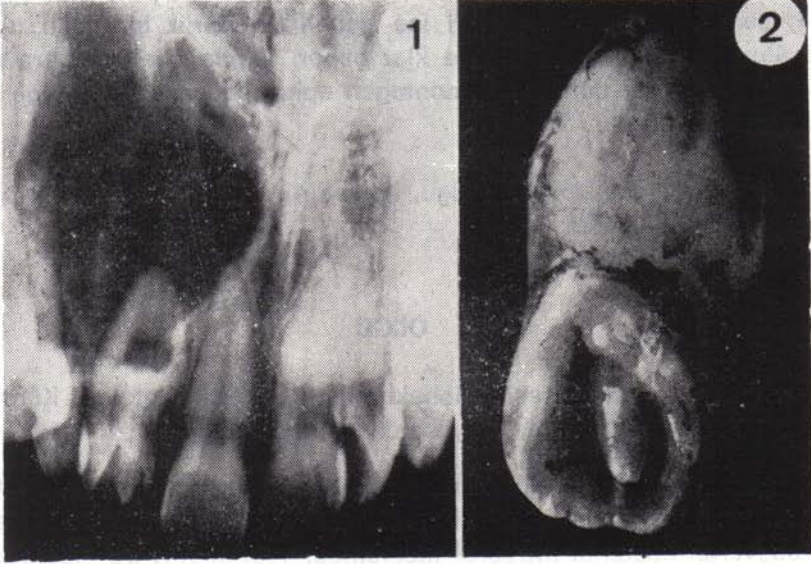
OLGU

İstanbul Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi Patoloji Kürsüsü, Biopsi Prot. No: 551/74, 18 yaşında ev kadını.

İstanbul Dişhekimliği Fakültesi, Diş-Çene Hastalıkları ve Cerrahisi Kürsüsü'ne üstçene sol tarafındaki şişlik ve asimetri nedeniyle başvuran hastanın intraoral incelemesi yapılmıştır. Bu incelemede 1-4 numaralı dişlerin bulunduğu alanda vestibulum oris'i dolduran ve basınçla krepatasyon veren bir şişlik izlenmiştir. Daha sonra «bite» yöntemiyle alınan röntgen filmlerinde üstçene sol tarafında litik bir lezyon saptanmıştır (Şekil 1). Bu lezyonun sınırları sklerotiktir. Kistin oluştuğu çene kesimindeki 2 numaralı dişin «dens invaginatus» özelliği gösterdiği ve 3 numaralı dişin ise persiste süt kanini olduğu saptanmıştır. Persiste süt kanini'nin yerinde olması gereken sürekli kanin dişinin, başka pozisyonlarda çekilen grafilerde, gömük ve maksiller sinüs tabanına itilmiş olduğu izlenmiştir. Yapılan ponksiyon sıvısında kolesterol kristalleri bulunarak «Foliküler kist» klinik tanısıyla 14.8.1974'de ameliyata alınmıştır. Ameliyatta enükleasyon yöntemi uygulanmış ve gömük kanin dişi de çıkarılmıştır.

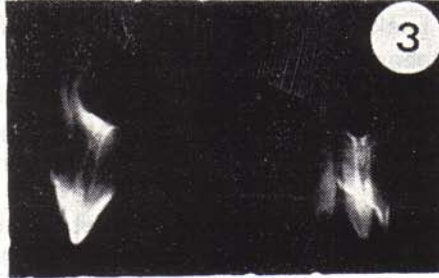
Makroskopik bulgu : Beraberinde 2 adet diş bulunan, en büyüğü 2x1x1 cm. ölçüsünde çeper görünümünde doku parçaları. Gönderilen dişlerden biri kanin dişidir. Öteki dişin kronundan geniş bir kökü vardır, kronun palatal yüzünde görülen geniş oyuk içinde kök özelliğinde bir oluşum izlenmektedir (Şekil 2). Bu dişin radyolojik incelenmesinde, içiçe iki diş izlenimi alındı (Şekil 3).

Mikroskopik bulgu : Çeper biçimindeki yumuşak doku parçalarının parafin kesitleri önce H-E ve Masson Trikróm yöntemleriyle boyandı. Fibröz bir kist çeperinin içyüzünü çok katlı yassı epitel döşemektedir (Şekil 4). Epitelin hemen altındaki bağ dokusunda amorf yapıda bir madde görülmektedir. Bu bulgu üzerine yapılan crystal

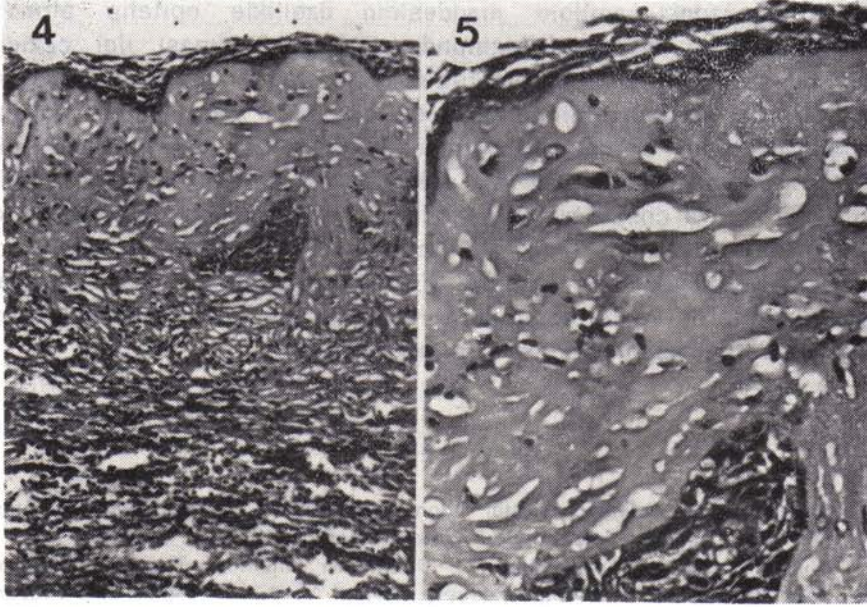
Şekil : 1 — Üstçene grafisi. Sol tarafta sklerotik sınırlı litik lezyon. Dens invaginatus ve persiste süt kanini dikkati çekmektedir.

Şekil : 2 — Dens invaginatus'un makroskopik görünümü. Oldukça kalınlaşmış ve şekilsiz kök, kronun palatal yüzünde diş kökünü anımsatan oluşum.

Şekil : 3 — Dens invaginatus'un radyolojik resmi. İççe oluşmuş iki diş izlenimi alınmaktadır.

violet ve PAS boyalarında bazı özellikler saptandı. Bu alanların Crystal violet ile metakromazi verdiği, PAS ile zayıf pozitif reaksiyon gösterdiği izlendi. Çeperin dış kesimlerinde az sayıda lenfositlere ve plazma hücrelerine rastlandı. Çeperde ve eozinofil amorf madde içinde odontogen epitel adacıkları bulundu (Şekil 5).

Şekil : 4 — Lümeni çok katlı yassı epitelle döşeli fibröz kist çeperi. Epitel örtüsünün hemen altındaki bağ dokusu içinde band biçiminde eozinofil-amorf madde (amiloid) görülmektedir. Biraz derinde bir odontogen epitel adacığı vardır. Daha derinde az sayıda lenfositlere ve plazma hücrelerine rastlanmaktadır. H.E. 160 x

Şekil : 5 — Şekil 4 ün büyük büyütmesi. Epitel altındaki bağ dokusuna oturan amiloid maddesi buradaki yapıyı silmiştir. H.E. 250 x

Tanı : Amiloid içeren Odontogen Kist.

Bu tanı üzerine yapılan sistemik incelemelerde ve kontrollerde, hastada sistemik amiloidoz bulunmadı. 5 yıl sonra, kistte rezidiv olmadı.

TARTIŞMA

Fibriler bir glikoprotein olan amiloidin oluşma yolları ve birikme yerleri açısından değişik gruplara ayrıldığını görmekteyiz³, ancak konunun bu yönünde ayrıntılara girmeyeceğiz. Bazı meme ve tiroid kansincomlarında amiloid bulunması ve bunların özel boyalarla genellikle boyanabilmeleri klasik bilgilerimiz arasındadır. Son yıllarda, özellikle epitelyal komponentden zengin odontogen tümörlerde de boyanabilir amiloid varlığı gösterilmiş,^{2,5,8} bu maddenin epitele sıkı komşuluğu üzerinde durulmuştur.²

Olgumuzdaki amiloid maddesinin özellikle epitelin altında ve ona koşut bir band biçiminde yerleşmiş olması ilgi çekicidir. Bu özellik, bazı meme ve tiroid karsinomları ile bazı odontogen tümörlerde görülen amiloid gibi, epitelle olan sıkı ilişkiyi açıkça göstermektedir. Odontogenesis'teki ve odontogen tümörlerdeki epitelial komponentin komşu bağ dokusuna etkileri bir indüksiyon biçiminde ortaya çıkmakta ve genellikle asid mukopolisakkaridlerin oluşmasına yol açmaktadır.^{1,2,4,6} Amiloid maddesinin içeriğindeki asid mukopolisakkarid niceliğini gözönüne aldığımızda, bazı odontogen tümörlerde ve bu olgumuzda rastlanan amiloidin epitelin indüksiyonuna bağlı olabileceği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Çöloğlu, A.S.: Odontogenesiste, Odontogen Kistlerde ve Tümörlerde Keratinleşmeler. Tez. İÜ Dişhekimliği Fakültesi, İstanbul, 1978
2. Çöloğlu, A.S. ve Tahsinoğlu, M.: Odontogen tümörlerin bazı histokimyasal özellikleri; 10 vaka üzerine araştırma. TBTA V. Bilim Kongresi Tıp Araştırma Grubu Tebliği. TBTA Yayınları No: 371, TAG seri No: 7, Ankara, 1978. S. 869
3. Gardner, D.L.: Pathology of the Connective Tissue Diseases. Edward Arnold Ltd, London, 1965
4. Mathiessen, M.E.: Comparative histochemical studies on the development of teeth in man and in the mouse. Acta Anat. 70 : 14, 1968
5. Meenaghan, M.A., Appel, B.N. ve Greene, G.W.: Amyloid-containing odontogenic tumors of man. Oral Surg. 34 : 908, 1972
6. Scheinmann, E., Weinreb, M.M. ve Wolman, M.: Histochemical study of the ameloblasts and the enamel matrix in rat molars. J. Dent. Res. 41 : 1293, 1962
7. Shear, M.: Cysts of the Oral Regions. Dental Practitioner Handbook No: 23. John Wright and Sons Ltd, Bristol, 1976
8. Wickers, R.A., Dahlin, D.C. ve Gorlin, R.J.: Amyloid containing odontogenic tumors. Oral Surg. 20 : 476, 1965